

РАФИГ ЛУСИФОГЛУ

Հստիւրճ
ԿՈՇԱՅԵՍԻ

Рафиг Јусифоғлу

ХАТИРƏ КƏЧАВƏСИ

БАКЫ «ЕЛМ» НƏШРИЈАТЫ. 1999

Редактору

Филология элmləri доктору

Мəһəррəм Гасымлы

Рафиг Јусифоглу.

«Хатирə кəчавəси». Баки, «Елм» нəшријаты, 1999, сəһ. 472.

Көркəмди Азəрбајҗан шаири, танинмиш алим Рафиг Јусифоглу «Јурдум-јуван», «Əтирли дүжалəр», «Очəг јери», «Ајлы чыгыр», «Гəм кариван», «Гəсрəт көчү», «Сладки дожд» адлы ше'рлəр, «Байлар гатəри» адлы нəср, «Дələ Горгуд» адлы комиклəр kitabиниш. XX эср Азəрбајҗан поемасыни жардычылыг хусусијəтлəриндən бəбс елən «Азəрбајҗан поемасы: ахтарышлар, перспективлəр» монографиясыниш мұаллифидир. Онуи «Хатирə кəчавəси» адлы јени kitabинда танинмиш бир нəслии əмүр јолундан сөббəг ачылыр. Kitabда мұаллифин елм-публицистик дүшүнчəлəрини, нəбелə онуи жардычылыгы баггында јазылмыш мəгалəлəрə кениш јер ајрытмышдыр. Тошлуунуи сон бөлмəсиндə көрнəмди тəлэм саниблəриниш, мұаллифин, онуи достларыныи башына кəлən мəзəли əхвалатлар верилмишди.

ISBN 5—8065—1060—8

Р 4603000000—870 Грифли нəшр
655 (07)—99

© «ЕЛМ» нəшријаты, 1999

әзудә дә бу институтта данм әлағә сахлајырам. Көзәл төһгидчи, әдәбијјатшунас, сәдә, тәвәзәкар бир инсан кими таһыдығым Јашар Гарајев инди дә мәним һимајәларымдыр, мәсләһәтчимдир. Мәним «Азәрбајҗан поемасы: ахтарышлар, перспективәләр» адлы монографијамың Һәһриңдә Јашар мұәллимин бәјүк әмәји вар. Китабымың әлҗазмасына охујуб редактә еләндән сонра Јашар мұәллим мәнә белә бир мөктүб јазмышды:

Әзизим РАФИГ!

Монографијаны зөвгәә, азалмајан бир марағла охудум. Хүсусән Јахын кечмишин бәјүк епик ән'әнәсинә верилән таһлил вә гижмәт методоложи чәһәздән тарихи-елми әһмијјәт көсб едир. Нәзәрә алсағ ки, «совет поемасы» (классик аңламда) феноменинә елмдә, естетикдә тәмәл дашы гојанлар инди вәләри өз хидмәтләринә бајта вурмағла мәшғулдур. онда бу әһмијјәтин дәјәри бирә он да артыр. Хүсусән, С. Вүргунун, Р. Рзанын ән бәјүк поетик «мәң» концепсия, програм әсәрләринә һәср етдијин сәһифәләри епик ән'әнәдә «совет шедеврләри»нә күнүмүзүн ән јахшы нәзәри-естетик «бәраәт сәһәдләри» кими гәбул етмәк олар. Бу ирс уғрунда мұбариздәә иштирак етмәк үчүн әсәрин чәһини сүр әтләндирмәк лазымдыр.

Мәңчә, әсәрдә әһагә одунан поеманын, әсәсэн, совет дәвру тәчрүбәсидир: «әср» сөзүнү башлығы чыхармамағ олар. Доағун, ахыра гәдәр һәллени тапан исе тохундуғун проблемләрдән јалныз икисидир: «конфликт» вә «характер». Дикәр фәсил адларыны да ихтисар едиб, мұндәричәтдә вә структурда јалныз бу икисини сахламаға еһтијач вар. Портрет, пејзаж, детал, тәсвир вәситәләри...—һамысы сәни она көрә марағландырыр ки, мәһз конфликт вә характерин ачылмасында онларын ролу нәдән ибарәтдир. Еләчә дә мұстағилә парчалар тәсири бағышлајан вә тарихликлә, фольклорла әлағәјә һәср олунан бөлмәләри дә әсас проблемини шәрһи үчүн зәрури олан һалда сахлајыб, һәмин ики фәсилдә тајнадыб-гарышдырмағ лазымдыр.

Индики һалда бир мұәллифдән, һәтта бир әсәрдән бир нечә јердә вә бир нечә мұнасибәтлә данышылыр. Нәтиҗәдә һәмин мұәллиф вә әсәр бәрәдә јаранмады олан бүтөв образ, портрет парчаланыр, јарымчығ олур. Бир аз орда, бир аз бурда...

Һәм дә ашкар тәқрар тәсири бағышлајан сәһифәләр һәчми артырыр, һансы әсәр конфликт проблеминини ачылмасына ән чох материал верирсә ондан там һалда вә бир дәфә бу фәсилдә даныш, характер проблеминини шәрһинә даһа чох гита верән ад вә әсәрләри һәмин фәслә јығ. Үчүнчү тәрәфдән бу бир дә она көрә лазымдыр ки, тәһгид, елм шәрһдән, бәдин тәчрүбанын өзүндән, нәзәријјә практикадан, поезија поэтикадан ајрылыб, һәрәси бир «суверенлик» тәшкил етмәсин. Ән мүнүм проблемләри исе ики фәсил вә бир кичириш дахилиндә јарым башлығылар кими вурғуламағ олардым.

«Азәрбајҗан поемасы: ахтарышлар вә перспективәләр» мөвзусунда уғрула әдәби-фәлсафи әсәр—ЕЛМИ ПОЕМА мұнасибәти илә сәни тәбрик едир, китабын өзүнү көзләјирәм.

Һөрмәтлә, Јашар ГАРАЈЕВ.

15. 06. 1998-чи ил.

Мәһәһрәм Гәсимлы Јашар мұәллимдән мәним монографијамың сәвијјәсини сорушанда о, мәмнүүлүглә деди:

— Достун чох көзәл, сәвијјәли бир тәһгигат әсәри јарадыб.

Ачығыны дејим ки, әдәбијјатшунәслағтымызын Беллискендән бу сөзләри ешитмәк мәним үчүн чох хош инди. Демәли, илләрлә чәкдијим зәһмәт һаважы дејилмиш.

Јери кәлмишкән ону да дејим ки, әдәби ичтиманјјәт мәним монографијамы чох јахшы гарышлады. Тәһгид һағгында кечирилән мұшаһирәдә Аһарын монографијамы дөнә-дөнә тәриффләмәсән, әсәрин елми сәвијјәсиндән, объективлијиндән данышмасы мәни фәрәһләндирди. Халг шаирләри Бәһтијар Ваһабзәдәһни, Габалин, Фикрәт Гочанын, тәһгидчи Ариф Әһраһоглунын сөјләдикләри хош сөзләр мәним сәвијјәчини даһа да артырды. Достум Низами Худјев деди ки, совет дәврүндә белә әсәрлә чыхыш етсәјини, сәнә һејкәл гојардылар...

Әдәбијјат институтунда илми әдәби јекунларына һәср олунмуш елми конференда поезија һағгында мәрузә едән тәһгидчи Гурбан Бәјрамовун мәним јарадычылығым һағгында сөјләдији хош сөзләр дә јарадычылығ сәвијјәчини артырды.

Јазычылар Бирлијиндә ушағ әдәбијјатына һәср олунмуш мұшаһирәдә јазычы Әзиз Әһмәдованын үвәһаныма сөјләдији хош сөзләри дә мәнә чәтдырдылар. Әләвијјә Бабајева да мәни чох тәриффләјиб, «Көјәрчин»ни ишиндә әмәли-башлы дөнүш олдугуну Таһирә ханыма сөјләјиб.

Әлбәттә, адамш ишвә верилән гижмәт ону фәрәһләндирир, даһа бәјүк еһержи илә јазыб-јиратмаға сәсләјир... Өмрүнүн әлличичи баһарына гәдәһ гојан бир адамын дөнүб кечдији јоллара бахмасы, өмрүндән-күнүндән јадикар гәлан илләри ифтихарла сәјр етмәси тәһни һалдыр.

Мәң мұхтәлиф мөктабләрдә дәрә деминшәм. Артығ јетишдирмәләримин сәјны, һесабына итирмишәм. Тәләјимдә изи олан бир елм-тәһсил очағи һағгында дә сәһбәт ачмағ истәјирәм: СУМҒАЈЫТ ПЕДАГОЖИ СЕМИНАРИЈАСЫ.

Бу семинаријанын ачылмасы һағгында илк хәбар дәстум Ибраһим Қазымов вериб вә мәнә дејиб ки, семинаријанын директору Мәһсүм Алышов сәнилә көрүшмәк истәјир. О вахт мәң Мәһсүм мұәллимин таһымырдым. Сонра өррәндим ки, бачарығлы, ишхүзәр бир инсандыр. Ачығыны дејим ки, онун Сумгајытта Педагожи Семинарија ача билмәси әсл гәһрәманлығдыр. Сәң демә семинарија